

Paper 1 Insert

METİNLER KİTAPÇIĞI

2025 ve sonrası sınav biçimine uygun deneme

INFORMATION

- This insert contains the reading texts.
- You may annotate this insert, but write all answers in the question paper.

AÇIKLAMA

- Bu kitapçıkta sınavda kullanılacak Metin A, Metin B ve Metin C yer almaktadır.
- Bu kitapçık üzerinde işaretleme yapabilirsiniz; bütün cevaplarınızı soru kitapçığına yazınız.

Metin A

Yol

Kıyıya varmadan çok önce erzakları neredeyse bitmişti. Arazi yıllar önce soyulup talan edilmişti ve yolun kenarındaki evlerle binalarda hiçbir şey bulamadılar. Bir benzin istasyonunda bir telefon rehberi buldu ve kasabanın adını bir kalemle haritalarına yazdı. Binanın önündeki kaldırımın kenarına oturdular ve kraker yiyerek kasabayı aradılar ama bulamadılar. Bölümleri taradı ve

5 yeniden baktı.

Sonunda oğlana gösterdi. Olduğunu düşündükleri yerin yetmiş beş kilometre kadar batısında ydılar. Haritada çöpten figürler çizdi. Bunlar biziz, dedi. Oğlan denize giden yolu parmağıyla izledi.

Oraya varmamız ne kadar sürer? dedi.

İki hafta. Üç.

10 Mavi mi?

Deniz mi? Bilmiyorum. Eskiden öyleydi.

Oğlan başını aşağı yukarı salladı. Oturup haritaya baktı. Adam onu gözledi. Bunun ne olduğunu bildiğini sanıyordu. Çocukken haritalara dalar gider ve tek parmağını da oturduğu kasabanın üstünde tutardı. Tıpkı telefon rehberinde ailesine bakması gibi. Başkalarının arasında onlar, her şey

15 yerli yerinde. Dünyada oluşu gerekçeli. Hadi gel, dedi. Gitmemiz gerek.

Yağmur yağmaya başladığında akşamüstüydü. Yoldan ayrılıp bir toprak yola saptılar ve bir tarladan geçip gece bir barakada kaldılar. Barakanın beton bir zemini vardı ve diğer ucunda birtakım boş çelik variller duruyordu. Varillerle kapıların önünü kesti ve yerde bir ateş yakıp düzleştirilmiş mukavva kutulardan yatak serdi. Yağmur bütün gece tepelerindeki çelik damda davul çaldı.

20 Uyandığında ateş sönmüştü ve çok soğuktu. Oğlan battaniyesine sarınmış oturuyordu.

Ne oldu?

Hiç. Kötü bir rüya gördüm.

Ne rüyası gördün?

Hiç.

25 İyi misin?

Hayır.

Ona kolunu dolayıp sarıldı. Mesele yok, dedi.

Ağlıyordum. Ama uyanmadın.

Özür dilerim. Öyle yorgundum ki.

30 Rüyada demek istiyorum.

Metin A (devamı)

Sabahleyin uyandığında yağmur durmuştu. Suyun yavaş yavaş damlamasını dinledi. Kalçalarını sert betonda oynattı ve tahtalar arasından kurşuni araziye baktı. Oğlan hâlâ uyuyordu. Su yerdeki birikintilere damlıyordu. Küçük kabarcıkları meydana çıkıp kayıyor ve gene kayboluyordu. Dağın eteğindeki bir kasabada buna benzer bir yerde uyumuş ve yağmur dinlemişlerdi. Orada kara mermerden tezgâhı ve izole bantla yamalanmış parça parça plastik oturaklı krom tabureleri olan eski moda bir market vardı. Eczane bölümü talana uğramıştı ama dükkânın kendisine tuhaf bir şekilde el sürülmemişti. Pahalı elektronik cihazlar kurcalanmamış olarak raflarda duruyordu. Durup etrafa baktı. İvır zıvır. Aktariye. Bunlar da neydi? Oğlanın elini tutup dışarı çıkardı ama oğlan görmüştü bile. Tezgâhın sonunda bir kek fanusunun içinde bir insan başı. Kurutulmuş. Beysbol şapkası. Kurumuş gözler hüznle içe dönük. Bunun mu rüyasını görmüştü? Görmemişti. Yerinden kalkıp diz çöktü ve közlere üfledikten sonra yanmış tahta uçlarını sürükleyip çekti ve ateşi canlandırdı.

Başka iyi adamlar da var. Öyle dedin.
Evet.

45 Neredeler öyleyse?
Saklanıyorlar.
Kimden saklanıyorlar?
Birbirlerinden.
Çok mu var onlardan?

50 Bilmiyoruz.
Ama biraz var.
Biraz. Evet.
Doğru mu bu?
Evet. Doğru.

55 Ama doğru olmayabilir.
Ben doğru olduğunu düşünüyorum.
Tamam.
Bana inanmıyorsun.
Sana inanıyorum.

60 Tamam.
Sana daima inanırım.
Sanmıyorum.
Evet inanırım. İnanmak zorundayım.

Metin B

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) Nedir, Ne Değildir?

Sosyal medyada “Bu beş belirtiye sahipseniz DEHB’li olabilirsiniz.” gibi içeriklerle karşılaşmak artık oldukça yaygın. Dikkatini toplamakta zorlanma, bir işi erteleme veya yerinde duramama gibi davranışları okuyan birçok kişi kendisinde Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu bulunduğundan şüphelenebiliyor. Bu paylaşımlar farkındalığı artırabilse de birkaç tanıda davranış 5 kendimizde görmek tanı koymak için yeterli değildir. DEHB tanısı, yalnızca bu konuda yetkin hekimlerin yürüttüğü kapsamlı bir klinik değerlendirme sonucunda konabilir.

DEHB, çocukluk döneminde başlayan ve bazı kişilerde yetişkinlikte de devam eden nörogelişimsel bir durumdur. Değerlendirmede belirtilerin yalnızca varlığına değil; şiddetine, ne kadar süredir devam ettiğine ve kişinin okul, iş, aile ya da arkadaşlık yaşamını ne ölçüde etkilediğine bakılır. 10 Belirtilerin farklı ortamlarda görülmesi ve çocukluktan beri bulunması da önemlidir. Uzmanlar ayrıca yetersiz uyku, tiroit sorunları, kaygı, depresyon veya travma gibi benzer belirtilere yol açabilecek başka durumları araştırır. Bu nedenle kısa internet testleri ve kişinin kendi gözlemleri, ayrıntılı değerlendirmenin yerini alamaz.

DEHB belirtileri üç görünüm içinde ele alınabilir. Dikkatsizliğin baskın olduğu görünümde kişi 15 konuşmaları takip etmekte, talimatları uygulamakta, eşyalarını düzenlemekte veya uzun süren görevlere odaklanmakta zorlanabilir. Hiperaktivite ve dürtüselliliğin baskın olduğu görünümde aşırı hareketlilik, sabırsızlık, düşünmeden davranma ve sırasını beklemekte güçlük daha belirgindir. Birleşik görünümde ise iki belirti grubu birlikte görülür. Belirtilerin biçimi ve şiddeti her kişide aynı değildir.

DEHB’li bireyler, görevleri erteledikleri, başladıkları işleri yarım bıraktıkları veya zamanlarını 20 düzenlemekte zorlandıkları için sıklıkla “tembel”, “sorumsuz” ya da “iradesiz” olarak etiketlenir. Oysa klinik psikolog Russell Barkley’e göre temel sorun, kişinin ne yapması gerektiğini bilmemesi değil; bildiğini ihtiyaç duyduğu anda uygulamaya dönüştürmekte zorlanmasıdır. Plan yapmak, işleri öncelik sırasına koymak, dürtüleri denetlemek ve zamanın akışını fark etmek güç olabilir. Bu durum 25 zekâ, niyet veya karakter eksikliği olarak değerlendirilmemelidir.

Son yıllarda DEHB tanısı alan kişi sayısının artmasının tek bir açıklaması yoktur. Tanı ölçütlerinin gelişmesi, farkındalığın yükselmesi ve ailelerin çocuklarını değerlendirme için daha sık uzmana götürmesi bu artışta rol oynar. Sayıların yükselmesi, DEHB’nin toplumda mutlaka aynı oranda 30 çoğaldığını göstermez; durumun daha erken ve doğru fark edilmesi de oranları artırabilir.

Belirtilerin görünme biçimi, kimin fark edildiğini de etkiler. Aşırı hareketli ve çevreyi rahatsız eden 35 çocuklar daha hızlı uzmana yönlendirilirken dikkatsizliği, içe dönüklüğü veya duygusal dalgalanmaları öne çıkan çocuklar gözden kaçabilir. Araştırmalarda erkek çocuklarına kız çocuklarından daha sık tanı konmasının nedenlerinden biri budur. Doğru bilgi, hem gereksiz öz tanıların hem de damgalayıcı yargıların önüne geçebilir. Günlük yaşamı belirgin biçimde etkileyen 35 güçlüklerde yapılması gereken, sosyal medya listelerine dayanarak karar vermek değil, yetkin bir sağlık uzmanına başvurmaktır.

Metin C

Okulda DEHB Desteği: Ayrıcalık mı, Eşitlik mi?

Bir öğrenci sınavda ek süre aldığında, öğretmene daha yakın oturduğunda veya görevleri küçük bölümler hâlinde teslim ettiğinde sınıfta hemen aynı soru duyulabilir: “Bu ona ayrıcalık değil mi?” Eşitliği herkese aynı şeyi vermek olarak görürsek cevap kolayca “evet” olur. Ancak aynı ayakkabıyı bütün öğrencilere dağıtmak nasıl herkese uygun ayakkabı vermek anlamına gelmiyorsa, aynı öğrenme koşullarını sunmak da her zaman adil değildir.

DEHB’li bir öğrenci çoğu zaman konuyu anlamadığı için değil; dikkatini başlatmak ve sürdürmekte, zamanı fark etmekte ya da bildiğini düzenli biçimde kâğıda aktarmakta zorlandığı için geride kalır. Bu nedenle yazılı ve sözlü yönergelerin birlikte verilmesi, uzun görevlerin aşamalara ayrılması, kısa kontrol noktaları oluşturulması ve dikkat dağıtıcıların az olduğu bir çalışma yeri sunulması öğrenmeye erişimi kolaylaştırabilir. Gerektiğinde hareket molası veya ek süre verilmesi de öğrencinin bildiğini gösterebilmesine yardımcı olabilir.

Üstelik bu uygulamaların bir kısmı yalnızca tanı almış öğrencilere değil, bütün sınıfa yarar sağlar. Tahtada açık bir ders planının bulunması, teslim tarihlerinin görünür olması, karmaşık ödevlerin basamaklandırılması ve kısa geri bildirimler verilmesi herkesin ne yapacağını anlamasını kolaylaştırır. Böylece destek, öğrenciyi sınıftan ayıran gizli bir düzenleme olmaktan çıkar; öğrenme ortamının doğal bir parçasına dönüşür.

Yine de her güçlüğü DEHB’ye bağlamak doğru değildir. Bir öğrencinin söz kesmesi, ödevini yapmaması veya arkadaşını rahatsız etmesi açıklanabilir olsa bile davranışın sonuçları bütünüyle ortadan kalkmaz. Destek vermek, sorumluluğu silmek demek değildir. Amaç kuralları kaldırmak değil; öğrencinin o kurallara uyabilmek için ihtiyaç duyduğu yöntemleri öğrenmesini sağlamaktır. Hatırlatıcı kullanmak, çalışma süresini planlamak ve yardım istemek de zamanla geliştirilmesi gereken becerilerdir.

Bir başka risk, tanının öğrencinin kimliğinin önüne geçmesidir. “O zaten dikkatini veremez.” düşüncesi öğretmenin beklentisini düşürebilir; arkadaşları öğrencinin her davranışını tanısıyla açıklayabilir. İyi niyetli bir destek bile öğrenciye danışılmadan uygulandığında utandırıcı veya gereksiz olabilir. Bu nedenle düzenlemeler tanı etiketine göre otomatik biçimde değil, öğrencinin gerçek ihtiyacına göre belirlenmeli; öğrenci de karar sürecine katılmalıdır. Sağlık bilgilerinin mahremiyeti korunmalı ve sınıfa yalnızca gerekli bilgiler verilmelidir.

Okullarda adil bir sistem için uzman değerlendirmesi, aileyle iletişim ve öğretmen gözlemi birlikte ele alınmalıdır. Desteklerin işe yarayıp yaramadığı belirli aralıklarla gözden geçirilmeli; öğrencinin bağımsızlığı arttıkça düzenlemeler değişebilmelidir. Böylece ek süre veya farklı oturma düzeni kalıcı bir kolaylık değil, öğrenme engelini azaltan ölçülü bir araç olur.

Gerçek eşitlik, herkesi aynı çizgide bekletmek değil, herkesin o çizgiye ulaşabilmesi için önündeki gereksiz engelleri kaldırmaktır. DEHB’li öğrencilerden çaba ve sorumluluk beklemeye devam ederken onlara uygun yöntemleri sunmak mümkündür. Ayrıcalık, bir öğrenciyi başkalarının önüne geçirmek demektir; destek ise onun yarışa gerçekten katılabilmesini sağlamaktır.

* SY051301D2I06 *

6

BLANK PAGE

BOŞ SAYFA